

УДК 811.162.1

Тетяна Хайдер

ORCID 0000-0003-1194-3285

СЛОВО – ЗНАК – МЕМ

Анотація. У статті розглянуто інтернет-мем як лінгвопрагматичний феномен, що виникає на основі прецедентних імен, висловів, подій та культурних образів й поєднує вербальні, візуальні та інтертекстуальні елементи.. Показано, що основою мему є прецедентні імена, вислови, події та культурні образи, які в новому контексті набувають сатиричного, іронічного чи мобілізаційного змісту Здійснено порівняльний аналіз українського та польського медійного дискурсу, зокрема в контексті війни Росії проти України. Представлено, що мему функціонують як мовленнєві акти, де ілокутивна фаза реалізується через сатиру, сарказм, евфемізацію або політичний коментар, а перлокутивна – у впливі на громадську думку, формуванні колективної ідентичності та політичної мобілізації ілокутивна фаза реалізується у формі сатири, евфемізації чи політичного коментаря, тоді як перлокутивна полягає у впливі на громадську думку та формуванні колективної ідентичності. Особливу увагу приділено мультимодальній природі мемів, яка дозволяє поєднувати текст, зображення та культурні алюзії в єдиному комунікативному акті. На матеріалі українських та польських медіа (зокрема, приклади «Путлер», «Бавовна», «Русскій военний корабль, іди...», «Denaturatow», «Dziś kijek») виявлено, що в обох культурах мему є реакцією на прецедентні реалії – постаті, події та висловлювання, які вже стали знаковими в масовій свідомості й отримали нове життя у вигляді цифрових образів. Зроблено висновок про необхідність подальшого дослідження проблем перекладу та транскультурної адаптації мемів, що зберігають або втрачають свою ілокутивну силу при інтерпретації різними аудиторіями. Наголошено на необхідності подальших досліджень проблем перекладу й транскультурної адаптації, оскільки мему можуть втрачати ілокутивну силу при перенесенні між мовними та культурними спільнотами.

Ключові слова: інтернет-мем, мультимодальність, прецедентні феномени, прагмалінгвістика, мовленнєвий акт, український та польський медійний дискурс.

Інформація про автора: Хайдер Тетяна Василівна, к.філол.наук, доцент, доцент кафедри полоністики ННІФ Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Електронна адреса: t.hajder@knu.ua

Tatiana Hajder

WORD – SIGN – MEME

Abstract. *The article examines the Internet meme as a **pragmalinguistic and multimodal phenomenon** that combines verbal, visual, and intertextual elements. Integrating semiotic resources such as the mode, media, and meaning potential of memes to help readers understand the background knowledge about memes. Memes function as speech acts. While it is possible that all types of memes can be considered speech acts, some types of memes are more accessible to construction than others and are also used more frequently. It demonstrates that memes are grounded in precedent phenomena—names, expressions, events, and cultural images—that acquire satirical, ironic, or mobilizing meanings in new contexts. During the war in Ukraine, memes are used deeply and deeply as a way of emotional support, relieving anxiety and building resilience (“emotional therapy”). In these cases, word → associative → meme: language creates a “semantic explosion”, which, through media repetition and variability, is formed into a stable cultural sign. In this context, the active inclusion of the Polish media space in the orbit of Ukraine’s allies in the confrontation with Russia is an extremely important stage. In crisis contexts (war, pandemic), memes are transformed from entertainment content into a tool of collective mobilization. Based on Ukrainian and Polish media materials (e.g., Putler, Bavovna, Russian warship, go..., Denaturatow, Dziś kijek), the study shows that memes function as speech acts: the illocutionary phase is realized through satire, euphemization, or political commentary, while the perlocutionary phase lies in influencing public opinion and shaping collective identity. Special attention is given to the **multimodal nature** of memes, which enables the integration of text, images, and cultural allusions into a unified communicative act. The article also highlights the challenges of translation and transcultural adaptation, since memes may lose their illocutionary force when transferred across linguistic and cultural communities.*

Keywords: Internet meme, multimodality, precedent phenomena, pragmalinguistics, speech act, Ukrainian and Polish media discourse.

Information about author: Tatiana Hajder, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of Philology, PhD, Associate professor of the Department of Polish Studies, Educational and Scientific Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv.

E-mail: t.hajder@knu.ua.

Tatiana Hajder

СЛОВО – ЗНАК – MEM

Abstrakt. W artykule omówiono mem internetowy jako zjawisko pragmalingwistyczne i multimodalne, łączące elementy werbalne, wizualne i intertekstualne. Wykazano, że podstawą memu są precedensowe nazwy, wyrażenia, wydarzenia i obrazy kulturowe, które w nowym kontekście nabierają znaczenia satyrycznego, ironicznego lub mobilizacyjnego. Na materiale mediów ukraińskich i polskich (np. Putler, Bawowna, Russkij wojennyj korabl, idi..., Denaturatow, Dziś kijek) udowodniono, że memy pełnią funkcję aktów mowy: faza illokucyjna realizuje się w formie satyry, eufemizacji czy komentarza politycznego, podczas gdy faza perlokucyjna polega na wpływaniu na opinię publiczną i kształtowaniu tożsamości zbiorowej. Szczególną uwagę zwrócono na multimodalny charakter memów, który pozwala łączyć tekst, obraz i aluzje kulturowe w jednym akcie komunikacyjnym. Podkreślono także potrzebę dalszych badań nad problemami przekładu i adaptacji transkulturowej, ponieważ memy mogą tracić swoją siłę illokucyjną w procesie transferu między różnymi wspólnotami językowymi i kulturowymi.

Słowa kluczowe: mem internetowy, multimodalność, fenomeny precedensowe, pragmalingwistyka, akt mowy, dyskurs medialny ukraiński i polski.

Informacje o autorze: Tatiana Hajder, doktor filologii, docent w Katedrze Polonistyki Dydaktyczno-Naukowego Instytutu Filologii Narodowego Uniwersytetu imienia Tarasa Szewczenki w Kijowie.

E-mail: t.hajder@knu.ua

Постановка проблеми та актуальність

Інтернет-мем у сучасному суспільстві виконує роль не лише розважального продукту, а й потужного інструмента соціальної та політичної комунікації. Його поява й поширення безпосередньо пов'язані з актуальними суспільними подіями, зокрема війною Росії проти України. Сучасні інтернет-меми розглядаються як мультимодальні

мовленнєві акти, які поєднують візуальний і вербальний коди. У прагмалінгвістиці меми аналізуються через ілокутивну силу (наміри автора) та перлокутивний ефект (реакція реципієнта). Мем виникає як своєрідна реакція на прецедентні реалії політики, суспільного життя чи культурного простору. Прецедентні ситуації, поведінка чи висловлювання публічних осіб перероджуються у меми та стають інструментами впливу. Прагмалінгвістичний підхід дозволяє розглядати мем як мовленнєвий акт, у якому поєднується ілокутивна сила (наміри автора) та перлокутивний ефект (реакція й інтерпретація реципієнта).

Актуальність і зв'язок із сучасною філологією

У цифровому дискурсі меми виконують функцію сатири, інструкції, образи, мобілізації чи іронічного коментаря. Вони є важливим елементом політичної комунікації. Для української та польської філології актуальним є дослідження, як меми транслюють ідеологічні меседжі та формують громадську думку.

Філологічна природа інтернет-мему

Прагмалінгвістичний аспект

Мем є проявом інтерактивної комунікації, у якій текст і зображення виконують ілокутивну функцію — висміювання, інвектива, заклик до дії. Перлокутивний аспект полягає у впливі на масову свідомість, формуванні нових наративів і політичних оцінок.

Прецедентні феномени як джерело мемів

Джерелом мемів стають прецедентні особи (наприклад, путін, шойгу - у польських медіа карикатурно переосмислений як 'Denaturatow'), прецедентні вислови («zamienił stryjek siekierkę na kijek» у мемі про Анджея Дуду) та ситуації (воєнні поразки, міжнародні зустрічі). Таким чином, меми відтворюють і водночас трансформують суспільно значимі реалії.

Огляд польських і українських досліджень

Українські дослідження (2, 6, 9, 11, 12, 15) підкреслюють роль мему як засобу іронічного відтворення воєнних подій і мобілізації аудиторії. Польські дослідники (трендович, Вуйчицка, Зажицкий, Мишковська) розглядають мем у категоріях медіальної прагматики та дискурсивної інтертекстуальності. Спільним для обох традицій є акцент на прагматичній функції мему як мовленнєвого акту.

Недосліджені напрями

Попри зростання інтересу до інтернет-мемів, залишаються мало-дослідженими такі питання: 1) порівняльний аналіз польських і українських мемів у контексті війни; 2) вивчення ілокутивної та перлокутивної сили мемів у міжкультурному просторі; 3) роль перекладу й адаптації при трансляції мемів; 4) платформи поза соціальними мережами (Kwejk, Demotywatory, Wykor); 5) систематичний корпусний аналіз мемів воєнного часу; 6) прагматика «візуальних мовленнєвих актів»;

Мета і завдання статті

Мета статті полягає у аналізі інтернет-мемів у польському та українському медійному просторі, що стосуються російсько-української війни. Завдання статті: 1) описати джерела та елементи прецедентності в мемах; 2) визначити ілокутивні інтенції; 3) простежити перлокутивний ефект; 4) проаналізувати приклади прецедентних мемів (UA/PL) - мем «Denaturatow» – іронічне зображення «російського генерала» у польських медіа (Kwejk, Demotywatory); мем з Анджеєм Дудою «Dziś kijek» – графіка Анджея Milewskiego, опублікована у Wprost та на платформі X; мем «Касов» – алюзія на словесні кальки, поширені у Gazeta Wyborcza.

Мем як новий тип знака

У лінгвістиці слово – це знак, який має план вираження (звукова або графічна форма), а також змісту (значення).

Меми працюють за тим самим принципом: картинка, фраза, звук чи жест стають знаками, які відсилають до ширшого культурного контексту. Мова — головний механізм створення мемів. Будь-який мем базується на мовних і культурних кодах: словах, виразах, приказках, цитатах, кліше. Щоб мем «запустився», він має бути зрозумілим групі людей, які поділяють спільний мовний та культурний простір.

Наприклад, жарти з політичних подій або популярних шоу працюють лише в середовищі, яке ці події знає. Мова задає рамку інтерпретації мемів. Той самий візуальний шаблон може мати десятки значень залежно від напису. Мем стає коротким повідомленням (замість довгого пояснення), яке стисло й дотепно передає думку. Через мову меми виконують функції: комунікативну (швидко обмінюватися сен-

сами), соціальну (створювати відчуття належності до спільноти), ігрову/гумористичну (жарт, іронія, сатира).

Як один з основних жанрів цифрової комунікації, інтернет-мем стає предметом вивчення в різних галузях науки, таких як лінгвістика, літературознавство, культурологія, медіазнавство та соціологія. також у межах конкретної дисципліни його можна аналізувати та інтерпретувати за допомогою різних інструментів дослідження. У сучасній культурі мем можна розглядати як гібрид слова і образу. Тож, якщо слово – це лінгвістичний знак, то мем – це мультимодальний знак (поєднання мови, картинки, культурних відсилок). Тобто, мова є фундаментом для виникнення та функціонування мемів: вона створює базу значень, кі меми закріплюють, модифікують і поширюють.

У сучасній культурі мем можна розглядати як гібрид слова і образу.

Якщо слово – це лінгвістичний знак, то мем – це мультимодальний знак (поєднання мови, картинки, культурних відсилок).

Отже, мова є фундаментом для виникнення та функціонування мемів: вона створює базу значень, які меми закріплюють, модифікують і поширюють.

Мем як мультимодальний знак

Сьогодні мультимодальність поступово стає все більш помітною через поширення інтернет-дискурсів, що поєднують різні способи, такі як зображення, аудіо, текст і відео.

Термін мультимодальність (як еквіваленти можна додати полісеміотичність або мультикодовість) сьогодні застосовується в декількох сферах. Насамперед, стосовно сфери комунікації, де в одному повідомленні виступає поєднання щонайменше двох семіотичних систем. Поняття мультимодальності поширилося на початку 2000-х років. М. Голлідей розглядав мову як соціальну семіотичну систему [23], К. Джуїтт [25] стверджувала, що зусилля Голлідея змістили фокус мови як статичної лінгвістичної схеми, яку потім розглядали мовну як соціальну схему. Крім того, К. Джуїтт [25, pp.250–265] розглядає мультимодальність як проблему, що вимагає міждисциплінарного підходу, й яка спирається на семіотичні ресурси. А це, своєю чергою, передбачає взаємодію та зображення поза мовою, що вимагає системної соціальної інтерпретації різних форм

значення. Загалом, мультимодальність стосується того, як формуються мультимодальні тексти та як семіотичні ресурси: колір, обрамлення, положення та фокус елементів формують значення. Крім того, вона стверджує, що мем розкриває потенціал значення як первинний семіотичний ресурс. Практично, мем створюється для того, щоб щось розкрити. Він може бути спрямований на висловити почуття або донести ідею.

Відтак, меми можна створювати для вираження мети емоційно-психологічного впливу або відповісти певні із подразники соціально-політичної сфери.

Розглянемо, як полісеміотичні повідомлення можуть слугувати для емоційно-психологічного впливу або переконання. У контексті поширення мемів у польському та українському медійному просторі на тему кераїнсько-російської війни цілком зрозуміло, що тематичні сфери «переконань» знаходяться у площині політики та оцінки подій та персон.

Таким чином, йдеться про переконання, тобто непряме спонукання, вмовляння, – це така комунікативна дія, яка має на меті змінити ставлення аудиторії. Ця переконлива дія складається з раціональної, логічної аргументації та, як правило, додаткових елементів: впливу на емоції, пробудження асоціацій, посилення на «спільні місця» (культурні символи, стереотипи...) – іншими словами – прецедентні феномени; на погляди, досвід, очікування аудиторії тощо. Діяльність з переконання передбачає певну стратегію передачі інформації – відправник різними способами намагається керувати й контролювати акт сприйняття, пропонуючі певні рамки інтерпретації, які найкраще слугуватимуть досягненню переконливої мети. Для цього використовуються стійкі асоціативи, вже закріплені на даний момент з певним асоціативним шлейфом. Аудиторія розпізнає і вибирає такі текстові стимули (під текстом ми тут розуміємо текст з мультимодальною природою – як поєднання мови, картинки, культурних відсилок), які потім інтерпретує відповідно до своїх знань, досвіду, поглядів, очікувань.

Основне питання щодо взаємозв'язку мультимодальності та переконання звучить так: чи в переконливому словесно-образному повідомленні лише слова виконують переконливу функцію? Чи також і образи виконують таку функцію? А якщо так – то в чому вона полягає?

В останні роки дедалі більше досліджень інтернет-мемів.

У дослідженнях переважно розглядалися меми з точки зору культурної логіки: мова, яка використовується в мемах – тобто певні форми лінгвістичного гумору, який виступає в мультимодальних взаємодіях та комбінації текстового та візуального творення значень.

Отже, мем — це не просто «жарт-картинка», а мультимодальний знак: він поєднує вербальний текст (слова, слогани), візуальний шар (шаблон, кадр, верстку), а часто ще й аудіо/жести, і зчитується завдяки спільним культурним кодам. У польській науковій думці яскравий виклад цього підходу дає Марта Вуйчицька: вона описує інтернет-мем як «мультимодальний жанр колективної пам'яті», себто одиницю комунікації, що канонізує події/оцінки в масовій пам'яті через стабільні вербально-візуальні формати [48. 49. 50].

Розглянемо, як мова запускає й «тягне» мем.

1. Семіотичні ресурси мовлення. Українські роботи з мультимодальної лінгвістики підкреслюють, що значення в мемі збирається з різних «ресурсів»: тексту, зображення, композиції, шрифту, інтонації/аудіо тощо. Це те, що теоретики мультимодальності називають «семіотичними ресурсами». У нашій розвідці це застосовується прямо до інтернет-мемів і пояснює їхню «склейку» слова й образу.

Інтенсивне використання Інтернету значно впливає на наш спосіб читання. Нам стає важче читати довші тексти, зосередитися на лінійному читанні. Демотиватори, що не вимагають великої залученості, складаються з короткого тексту, доповненого зображенням, і є культурним повідомленням, яке ідеально відповідає очікуванням сучасного споживача [пор. 40]; своєрідний емблематичний символ ХХІ століття, який часто використовує влучні концепції, несподівані та жартівливі поєднання слів та зображень.

У польських оглядах [34; 31] мем описується як *жанрово-комунікаційна форма* з впізнаваними рамками: макет, місце тексту, тип картинки, формат підпису. Саме мовна частина (заголовок, «панчлайн», хештеги) спрямовує інтерпретацію одного й того ж зображення в різні смисли. Натомість в українських опрацюваннях більша увага на звертається комунікативні функції. Так, ми бачимо, що мова в мемах:

стискає складні смисли до коротких формул, індексує групову належність (сленг, жаргон, цитати), маніпулює увагою/оцінками (особливо в політичних/військових темах). Це добре видно в аналізах мемів часів російсько-української війни, де вербальні стратегії (іронія, карикатуризація, знижувальна лексика) працюють разом із зображенням/

Інтеграція семіотичних ресурсів, таких як спосіб, медіа та значення потенціал мемів, щоб допомогти читачам зрозуміти фонові знання про меми. Меми функціонують як мовленнєві акти. Незважаючи на можливість того, що всі типи мемів можна розглядати як мовленнєві акти, деякі типи мемів є більш доступними для конструкції, ніж інші, а також використовуються частіше.

Мілнер у своїх опрацюваннях проблеми [32, с. 85] класифікує 13 видів мемів. З найбільш поширених видів є т.зв. реміксовані зображення та стабільні зображення. Реміксовані зображення поділяються на окремі зображення та складені зображення, які функціонують як мовленнєві акти. Водночас, ми знаємо, що існує два типи комунікативних ілокутивних актів: констативні та директивні ілокутивні акти, які виражають емоцію або думки та питання, пов'язані з емоціями, щодо щоденного досвіду та повсякденного життя ситуації. Останній пункт пов'язаний з ілокутивними актами, що зустрічаються в мемах. Існує також ефект, який впливає на інтернет-користувачів, змушуючи їх реагувати на меми. Відповіді знаходяться в форма вербальних та невербальних перлокутивних актів. У цьому дослідженні меми, що містять мультимодальні компоненти, що складаються з семіотичних ресурсів, творчо взаємодіють, щоб створити гумористичні значення, і це може допомогти читачам легко спілкуватися онлайн. У цьому випадку меми, особливо складені фотографії та макроси зображень, можуть функціонувати як мовленнєві акти

Медіадискурс і функціонування мему

Засоби масової інформації є «виразом різноманітних культурних практик, а також важливим з антропологічної точки зору способом побудови структурованих мовних концептуалізацій» [41, с. 59]. Тому їх можна розглядати «як машини, що створюють сенс, машини, що конструюють значення, створюють [...] медійні образи світу» [41, с. 12]. Масову комунікацію можна визначити як «швидку передачу зна-

ків і символів у масштабі країни, континенту та світу, а отже, доставку однакового контенту багатьом людям майже одночасно» [42, s.17].

Медіа не лише транслюють, а й рамують інтерпретацію мемів.

Коли ЗМІ підхоплюють мем, він переходить із «маргінальної інтернет-гри» у легітимний дискурс, стає частиною масової комунікації. Медіа стабілізують значення через повтор, а водночас підживлюють варіативність (бо різні редакції чи лідери думок можуть «перепаковувати» той самий мем).

Ідеологічний вимір у медійному просторі

Як зазначає Г. Почепцов «Когнітивний захист і напад створюють модель світу, певні когнітивні «окуляри», які відбирають у світі інформацію, що підтверджує введене раніше, і відкидають те, що їй суперечить. І це дуже ефективно. Адже більшість людей не мають своїх власних уявлень, користуючись тим, що їм розповідають» [10].

Меми про війну в Україні заповнили нас з часів відкритого вторгнення Росії в країну, і не дивно, що вони такі популярні. У часи кризи, а війна — одна з них, нам потрібна гарна історія, бажано надихаюча. Меми можуть це передати: є герої та великі перемоги солдатів, фермерів та жінок, які кидають банки з-під солоних огірків (про що ми поговоримо у другій частині серії). Є й негідники. Тут мем виходить за межі жарту й починає працювати як ідеологічний інструмент:

- *Політична сатира.* Мем здатний *підривати авторитет* через іронізацію офіційних наративів (український приклад — образ «орків» щодо російських військових; польський — серія мемів про внутрішньополітичні конфлікти Sejmu).
- *Нормативізація ідентичності.* У медіа меми кодифікують, «які ми є» і «хто наш ворог/інший». Це особливо видно у воєнному дискурсі України, де меми створюють позитивні/негативні архетипи (героїзація ЗСУ vs. висміювання противника).
- *Колективна пам'ять.* Повторювані меми (засновані на певних словах/фразах) стають «ідеологемами» — вони цементують оцінки й емоційні реакції у спільноті (як пише Вуйчицька, меми є «жанрами пам'яті»).

Так закорінюються й набувають поширення в медіадискурсі та політичному дискурсі меми, які стають частиною ментальної структури

народу. Тому дослідження мемів, які пов'язані з російським вторгненням та агресією в Україні набуває глибшого, міждисциплінарного виміру. До студій над пробоемою окрім філологів долучаються політологи, культурологи, філософи, історики та психологи, медійники й журналісти. Прецедентні слова та фрази, як-то «зелені чоловічки», «бавовна», «рашизм», «путін — х..ло» тощо стали мемами й з'являються у заголовках світових ЗМІ та на різноманітних інтернет-платформах. Для розуміння їхньої семантики, особливостей функціонування та впливу на формування колективної пам'яті необхідний аналіз історико-політичного контексту.

Слово/фразема в медіадискурсі створює асоціативний вузол, який легко «меміфікується». Мем у медіапросторі переходить із розважального у символічно-ідеологічний рівень, впливаючи на колективні уявлення, політичні орієнтири й культурну пам'ять. У журналістиці та медійному полі часто народжуються короткі словосполучення, цитати чи кліше, що миттєво набувають символічного значення. Такі вербальні формули стають «ключами до асоціацій» (асоціативами), які запускають мемотворчість.

У цих випадках *слово* → *асоціатив* → *мем*: мова створює «семантичний вибух», який через медійний повтор та варіативність оформлюється у стійкий культурний знак. У цьому контексті є надзвичайно важливим етапом активне включення польського медіапростору в орбіту союзників України у протистоянні з Росією. Дуже цікавими прикладом видається використання створених мемів – символів нездарного керівництва російської політичної й військової верхівки – уніфікованих генералів Денатуратова і Кацова. Стійким опорним асоціативом виступають польські лексеми *denaturat* (спирт метиловий) і *kac* (тяжке похмілля), які виступили твірними основами для утворення мемних прізвищ узагальнених генералів як натяк на алкогольну залежність верхівки та стереотип російського алкоголіка. Фото популярних очільників (золотов, голлоєв та багато інших) у медіапросторі з'являлися з підписом «генерал Денатуратов» (генерал золотов) та генерал Кацов (генерл голлоєв), переважно у товаристві міністра оборони росії шойгу. Продовженням розвитку та функціонування мемів у польськомовному просторі можна вважати включення цих мемів у контекст прецедентної назви „*Chłopaki z Baraków*”. Популярний серед молоді польський ютуб-канал *xDDD*, який спеціалізується на ство-

ренні кумедних відео та інтернет-мемів запустив відеоролики з головним героєм Денатуратовим - Denaturov vs Ricky v3 [11]. Про це ширше можемо читати у Пстронговського П.: «...У цьому випадку прикол з генералів мав дальший розвиток, ніж просто смішні картинки. Їх поєднали з іншими відомими алкоголіками – персонажами «Хлопців з Трейлер Парку» (популярного в Польщі канадського серіалу Trailer Park Boys). Так народилася російська версія «Хлопців з Трейлер Парку» (Beka z generałów poszła w tym wypadku o krok dalej, niż śmieszne obrazki. Zostali oni poddani mash-upowi z innymi słynnymi alkoholikami – bohaterami Chłopaków z Baraków. Tak oto powstały Chłopaki z Baraków w wersji rosyjskiej) [MEMИ 10].

Медіапростір підхопив цей мем і ідеологічно забарвлена серія далі ширилися в мережі [12]), або, наприклад, у тегах популярного сайту, який генерує меми, жарти, графіку kwejk.pl - <https://kwejk.pl/tag/denaturow>,. За іронією долі цей вебсайт був заснований у 2010 році Дмитром Глущенком, уродженцем Росії.

На окрему увагу заслуговує контекст та коментування цього мему на польських платформах. Наприклад, Joe Monster.org – польська сатирична сторінка в Інтернеті, створена в грудні 2000 року Маріушем Складановським, де жваво коментується сучасне політичне життя. Історія початку та розвитку українсько-російської війни також опинилася в центрі уваги. У рубриці „Pamiętniki znalezione w wannie” (Щоденники, знайдені у ванні), яка вже є іронічним парафразуванням широко відомого у польському культурному просторі концепту «знайденого щоденника» (від «Сарагоського рукопису», пригодницького роману Яна Потоцького (Rękopis znaleziony w Saragossie), написаного приблизно у 1794–1815 рр., й який став основою для відомої екранізації з тією ж назвою, по однойменний роман С. Лема „Pamiętnik znaleziony w wannie” («Щоденник, знайдений у ванні»), вперше опублікований у 1961 році, або пізніші літературні твори чи кінострічки з цим концептом у назвах) розміщено іронічно-сатиричний огляд перебігу українсько-російської війни (Najazd Rosji na Ukrainę: relacja generała Denaturova - Вторгнення Росії в Україну: розповідь генерала Денатурова). У цьому огляді по черзі висміюються вже зафіксовані на сьогодні меми – перетин кордону росіянам – як «навчання» у білорусі, Картопляний цар з півночі, Київ

«затридни», викрадення циганами танку в росіян (Mija miesiąc, oglądasz złote pierścienie kupione za żołg od cyganów) [МЕМИ 14] тощо.

Український контекст натомість сильніше показує мобілізаційно-воєнну функцію мемів; польський – культурно-пам'яттеву та політичну. В українському медіапросторі: сзнаменитий мем «руській воєнний ко-рабль, іді...» – спершу це вербальна формула (фразема), яка через свою різкість та символічність миттєво перетворилася на глобальний мем із візуальними, текстовими й навіть матеріальними інтерпретаціями.

Медіадискурс і функціонування мему

1. Меми як психоемоційний інструмент — coping та зняття страху. Під час війни в Україні меми використовуються долучено і глибоко як спосіб емоційної підтримки, зняття тривоги та побудови стійкості (“емоційна терапія”). Мем «Бавовна» є яскравим прикладом: слово-символ, що трансформує «вибух» як джерело страху у культурний маркер спротиву. Меми часто є платформою для появи нових слів і значень. Сам мем “бавовна” виник завдяки помилковому перекладу з російської... та закріпився як іронічна назва вибухів на території РФ». Ефект у лінгвопрагматичному сенсі: мем створює ситуацію мовленнєвого акту - звернення (до “нас”, до аудиторії), спільне усвідомлення, об’єднання через гумор і символ. Ширше про це можна дізнатися зі статті Лідії Смоли «Українські меми під час війни ... як меми стали зброєю», яка вказує, що меми допомагають «підтримувати емоційну рівновагу». https://my.ua/uk/news/cluster/2025-06-14-ukrayinski-memi-pid-chas-viini-peretvorilisia-z-zhartiv-na-spravzhnii-instrument-informatsiinogo-oporu-ekspert?utm_source

2. Мовні інновації – нові слова, трансформація значень.

Мем «Бавовна» походить із омографа/омоніма: в російській «хлопок» має значення як „вибух/шум” і “тканина”, і через це мовну гру почали сприймати як символ, що іронізує над пропагандою й маніпуляцією словами. Мем-термін отримав нове значення у публічному дискурсі. Така мовна інновація — приклад прагматичної функції: слово стає знаком, що створює нову асоціацію, нову культурну реальність. Шириший аналіз терміну «бавовна» в «Абетка російської пропаганди» наведено в матеріалах Школи політичної аналітики НаУКМА, де описується, як цей мем виник через мовну зміну / автоматичний переклад [МЕМИ 14].

3. Чорний гумор як інструмент ідеологічної критики.

Мемічний чорний гумор дає можливість іронізувати над серйозними, навіть жахливими подіями. У польських дослідженнях під час COVID-19 часто повторюється мотив: меми як спосіб дистанціювання від страху через іронію, гра слів, жаргон. При цьому текстова частина дуже важлива. У польському контексті цікавий приклад аналізу поширення мемів із таким забарвленням уміщено у статті Малгожати Карчевської „*Humor w memach internetowych związanych z pandemią koronawirusa*” [26], яка слушно звертає увагу на те, що звичні засоби гумору (неологізми, каламбури, модифікації слів) використовуються саме для маніпуляції настроєм і для створення дистанції. https://ingremium.pl/index.php/IG/article/view/393?utm_source=chatgpt.com

4. Мультиmodalність / критичний дискурс аналіз (CDA) Аналіз мемів має використовувати не лише текст, але й образ, композицію, контекст публікації, аудиторію. В польському дослідженні „Multimodal and Critical Discourse Analysis of Popular Coronavirus Memes in the Polish Media” Л. Зажицкий й А. Свѡнтек показують, що найбільше мемів мають теми політики, гумору, охорони здоров'я. І як текст + візуал формують разом смисл, часто через контраст чи іронію [51]. Для українського простору характерні такі https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_53052_17313317_2022_22?utm_source=chatgpt.com стилістичні прийоми: іронія, синтаксична економія, культурні алюзії Мем як «мовний акт» використовує тропи: порівняння, метафору, іронію, використання слів із подвійним змістом, жаргон/сленг. Мови мемів часто скорочені, з економією зайвих слів, аббревіатур, використанням омографів чи омонімів, як у згаданому вже мемі «бавовна», який отримав дальший розвиток: «Бавовна та Бавовнятко»: слово «бавовна» замінює «вибух-хлопок», переносить значення через фонетичну гру [МЕМИ 15].

5. Прагматичні функції мемів у суспільстві

Меми мають багаторівневу функцію:

- **Мобілізаційна функція**

У кризових контекстах (війна, пандемія) меми перетворюються з розважального контенту на **інструмент колективної мобілізації**.

В українських реаліях: меми «Байрактар» чи «Пес Патрон» виконують функцію символічного згуртування, підтримки морального духу та залучення до національного наративу спротиву. Лінгвопрагматично тут ідеться про **імпліцитний заклик до дії**: сміх стає сигналом солідарності, а повторення мемів створює ефект «народного гімну». В українському контексті «Байрактар», «Пес Патрон», «Бавовна» — це заклик до стійкості й віри в перемогу. Меми працюють як «бойові пісні» у цифровому форматі, піднімають дух, дають надію. Меми з «Бавовною» не лише знімають страх, а й спонукають «чекати наступної бавовни» — тобто наступної новини про успішну атаку. Умовно це «сміслова зброя», яка зміщує акцент від трагедії до переможної перспективи. Ндзвичайно важливою стає мобілізація та культурна ідентичність: меми функціонують як символи опору, як «своя мова», якою говорять молоді люди. Л. Смола у суспільній статті каже, що молодь 18-35 років активно визнає меми як «їх формат» [МЕМИ 12].

У польському контексті: мобілізаційність проявилася у мемах часів пандемії, наприклад, у кампанії „*Zostań w domu*” (пандемія). Тут меми працювали як соціальна інструкція, соціальна мобілізація. Меми перекладали офіційні настанови у жартівливу форму, роблячи їх доступними та прийнятними, створюючи легший для сприйняття, гумористичний канал для серйозних закликів влади.

- **Консолідаційна функція** (спільний сміх як індикатор «своїх»),

Також меми слугують консолідації суспільства через гумор, спільну символіку: меми як культурні маркери (Пес Патрон, Байрактар тощо) – реплікатори спільного досвіду. Меми – це маркери «своїх». У соціолінгвістиці цей процес можна описати як прагматичну індексацію групової належності. В українських мемах (наприклад, «Чорнобаївка») повторюваність сюжетів і жартів формує колективну інтертекстуальність: кожен, хто «в темі», автоматично стає частиною спільноти. Тут важлива не тільки гумористична складова, а й прагматичний сигнал «ти з нами». «Чорнобаївка» — спільний сміх як підтвердження «своєї» спільноти. Тут меми виступають як код доступу: розумієш – значить, ти «свій». Таку ж функцію виконували мемні слова-шиболети типу «паляниця».

У польських мемах (особливо політичних, наприклад, з Wprost чи Gazeta Wyborcza) консолідаційність проявляється інакше: сміх стає

формою політичної самосегрегації — поділ на тих, хто розуміє й підтримує іронію, та тих, хто стає її об'єктом. У цьому випадку меми є символічними кордонами групової ідентичності. Відбувається ідентифікація груп. Сміх стає маркером позиції (за або проти влади, за чи проти певної політичної сили).

- **Критична функція** (сатира на владу чи ворога).

Мемі завжди містять елемент критики — це їхня базова семіотична структура. Але способи реалізації різняться. В українському випадку критика спрямована переважно на зовнішнього ворога (російську владу, пропаганду, військо).

У польських мемах критика частіше націлена на внутрішньополітичний дискурс — уряд, опозицію, пандемічні обмеження. У прагматичному вимірі це меми-«контрдискурс», що ставлять під сумнів офіційні інтерпретації подій.

У цьому контексті надзвичайно цікавим є польський мем Денатуратов.

На польському мем-сайті Kwejk.pl є зображення із заголовком „Denaturatow – Ministerstwo śmiesznych obrazków”. Це означає, що мем використовується як гумористичний образ у польському інтернет-просторі для пародії чи сатири. KWEJK.pl [МЕМИ 1].

Польськомовні джерела містять репрезентативну вибірку публічних сторінок/галерей, де „Denuraturat / Denaturatow” використовується як мем/тег (тут містяться конкретні приклади мемів, підписи та коментарі). На жаль, «вичерпно — всі меми» зібрати неможливо (розрізнені хостинги, приватні чати, Telegram-канали), але нижче — перевірені посилання на великий набір реальних прикладів, які можна використовувати як корпус для аналізу.

Коротко про контекст: у польському інтернет-жаргоні „denaturat” - це денатурований (технічний) спирт; у мемах слово часто використовується іронічно (пародія, «powy smak», коментарі про „co pijesz?”), а також як маркер «легкого, грубуватого» (lekkiego, rubasznego) гумору.

Репрезентативну добірку публічних мемів і матеріалів, де фігурує образ «Generał Denaturatow / Denaturatow» (саме в політичному/сатиричному контексті війни) ілюструють численні інтернет-платформи, дуже популярні в Польщі. «Generał Denaturatow» - це не офі-

ційна посада, а інтернет-пародія (псевдонім) на образ російського генерала; у польських мем-агрегаторах цей персонаж став одним із символів «некомпетентності/пародійованої влади» під час вторгнення в Україну, а водночас – й потужним виявом політичної солідарності. Цей мем ілюструє, як лінгвопрагматичні ресурси (сарказм, пародійні інструкції, образа) формують ідентичність польської онлайн-спільноти у час війни.

У корпусі мемів «Denaturov» ми бачимо збіги у *формі*: характерні шаблони — фото/кадр генерала + короткий іронічний підпис; багато варіантів генерує платформа https://imgflip.com/memetemplate/374215263/General-Denaturov?utm_source, який можна використовувати далі.

Меми виконують критичну/десакралізуючу функцію – висміювання «вождів»/командування; часто супроводжуються саркастичними підписами про „ofensywę”, „rozkaży” тощо [5,6,7,8]. Меми активно циркулюють на польських агрегаторах (Kwejk, Demotywatory, Paczaizm), соцмережах. Він виконує функції: десакралізація влади, створення колективного сарказму, поширення антипропагандистських наративів (ілюстративний матеріал можна оглянути в ДОДАТКУ 1).

Отже, медіа не лише транслюють, а й **рамуєть інтерпретацію мемів**.

Коли ЗМІ підхоплюють мем, він переходить із «маргінальної інтернет-гри» у **легітимний дискурс**, стає частиною масової комунікації. Медіа стабілізують значення через повтор, а водночас підживлюють варіативність (бо різні редакції чи автори можуть «перепаковувати» той самий мем).

Таким чином, слово/фразема в медіадискурсі → створює асоціативний вузол, який легко «меміфікується». Відтак, мем у медіапросторі → переходить із розважального у символічно-ідеологічний рівень, впливаючи на колективні уявлення, політичні орієнтири й культурну пам'ять.

Для розуміння мультимодальності мему можна розглянути наступний приклад. Американський художник Шепард Фейри вісім років тому створив знаковий червоно-синій плакат із зображенням Барака Обами «Надія», який став основою для багатьох експериментальних політичних, інколи гостросатиричних, похідних постерів та плакатів.

Алгоритм виникнення: використання популярної «політичної» пози-фішки харизматичної особистості.

Якщо припустити, що такий алгоритм створення мему дієвий й спробувати застосувати цю модель в українському контексті, то ми б отримали такий мультимодальний мем із використанням вже апробованого й розтиражованого шаблону плакату Б.Обами:

Знак у квадраті: мем як мультимодальний знак

знак

знак у контексті

знак у квадраті

Короткі узагальнення

- Слово дійсно функціонує як знак із вираженням і змістом - фундаментально пояснює, як слова формують ядро мемів.
- Мем - мультимодальний знак, де слово (текст) + візуальний образ утворюють сингулярне значення.
- Практичні дослідження підтверджують: меми можна аналізувати як структури (шаблон+текст), викликати емоції, змінювати значення через культурні контексти і переходити між культурами — завдяки своїй гібридній природі.
- У нашому випадку – слово → знак → мем працює на рівні теоретичному й емпіричному, особливо коли мем трансформується в міжкультурному просторі - як, наприклад, у польсько-українській медійній трансляції. Особливо важливою видається нормативізація ідентичності. У медіа меми кодифікують, «які ми є» і «хто наш ворог/інший». Це особливо видно у воєнному дискурсі України, де меми створюють позитивні/негативні архетипи (героїзація ЗСУ vs. висміювання противника).
- Колективна пам'ять. Повторювані меми (засновані на певних словах/фразах) стають «ідеологемами» — вони цементують оцінки й емоційні реакції у спільноті (як пише М. Вуйчицька, меми є «жанрами пам'яті»).

Проілюструємо це такими прикладами:

1. Слово / фразема → асоціатив

- **Паляниця** – слово «шиболет» - своєрідний мовний пароль, за допомогою якого можна розпізнати, що мова, якою розмовляє людина, є для неї нерідною. Слово-мем запустило процес укладання специфічного словничка – для верифікації приналежності людини та її патріотичних настроїв (паляниця, полуниця, молодиця, світлиця, нісенітниця, духмяний, пущь-вірінок [1,13]).
- **Україна:** Фраза «Русській воєнний корабель, іди на ...» — миттєво опинилася в центрі медійного дискурсу: ЗМІ, соцмережі, інфля-

ція на марках і білбордах, легітимізація через мемізовану еротичну гру словами й емоційним пафосом.¹

- **Польща:** Фраземи як «sebulak» чи жартівливі вирази працюють як культурні маркери, одразу викликають асоціативний контекст - для польської аудиторії вони «короткі згустки культури».

2. Медіадискурс → закріплення й варіація

- **Україна:** Мем підхоплюється навіть музикантами («Доброго вечора...») — трек у TikTok, телеграм-канали як «Перша приватна мемарня» використовують його як регулярний мотив, адміністративні штаби його повторюють — розширення мему в медійному полі. Історія поштової марки також — акт культурної легітимізації мему (<https://pressassociation.org.ua/ua/memetika-u-vijni-yak-memi-stayut-zbro%D1%94yu/>).
- **Польща:** У польському медіапросторі вираз набуває мемної форми через варіації, додавання сатиричних підписів, графічних адаптацій — у ЗМІ та соцмережах вони набирають інтервентний характер.

3. Мем → ідеологічна функція

- **Україна:** Мем як інструмент опору — від розважального до мобілізаційного, інформаційного, культурнопатріотичного; наприклад, меми під час війни виконують функцію підтримки емоційного стану, мобілізації, негативної сатири на ворога, консолідації суспільства (Дзеркало тижня, Вікіпедія, svidomi.in.ua, studia-linguistica.knu.ua).
- **Польща:** Політичні меми, сатиричні кліше чи культурні алюзії в мемах формують колективну пам'ять, обговорюють історію, резонують із цінностями, стають частиною дискурсу ідеологічної пам'яті.

1 Особливо часто тиражувався мем виданням Дзеркало тижня https://zn.ua/ukr/war/russkij-vojennij-korabl-pes-patron-trojanska-fura-jak-memi-stali-zbrojeju-v-ukrajini.html?utm_source, й Укрпоштою. А Вікіпедія навіть присвятила цілу статтю URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Russian_warship%2C_go_fuck_yourself?utm_source=chatgpt.com https://my.ua/uk/news/cluster/2025-06-14-ukrayinski-memi-pid-chas-viini-peretvorilisja-z-zhartiv-na-spravzhnii-instrument-informatsiinogo-oporu-ekspert?utm_source).

Як приклад можна розглянути наступні меми.

https://t.me/na_goraco_news

У Варшаві активістка руху «Останнє покоління» (активісти вимагають від влади запровадження законів про відновлення сільського транспорту та зменшення викидів) організувала демонстрацію перед картиною Яна Матейки «Рейтан – падіння Польщі». Екоактивістка оголила груди біля Королівського замку, прочитала маніфест про кліматичну кризу та соціальну несправедливість і розірвала на собі одяг, повторюючи жест Рейтана.

«Еліти продають нас, як колись Польща. Вісла висихає, врожай гине, фашизм зростає. Я не відмовлюся від свого майбутнього!».

Вона закликала поляків приєднатися до протесту з наметами перед Сеймом 26 вересня.

Славнозвісний мем Анджея Дуди : Andrzej Duda nie wytrzymał. „Padłem”

W czwartek 7 sierpnia Andrzej Duda udostępnił na portalu X (dawnym Twitterze – red.) grafikę autorstwa rysownika Andrzeja Milewskiego, która nawiązuje do popularnego w Polsce powiedzenia: „zamienił stryjek siekierkę na kij”. Jednak zamiast tych dwóch przedmiotów na obrazku pojawia się długopis i kij baseballowy. „Dziś kijek” – napisał autor [9].

<https://x.com/AndrzejRysuje/status/1953095336441868478>

Блискавична реакція на
політичні події NOWOŚCI
POLSKA MEM

https://t.me/na_goraco_news

«Ми давно живемо не у світі фактів, а у світі їхніх інтерпретацій. А інтерпретації кожен намагається підігнати під свої сьогоденні інтереси. Сьогоднішня історія стала нагадувати радянський марксизм-ленінізм, де завжди знаходили потрібний текст для виправдання доктрини. Але то був цитатний світ, а ми живемо у світі реальності, яка не завжди приємна.» [10]).

Яскравою ілюстрацією до цієї тези відомого українського ученого може слугувати поява ще одного мему. 7 лютого 2022 року путін глузливо відреагував на слова Володимира Зеленського про те, що хоча українському президенту не подобається жоден пункт Мінських угод, але їх треба виконувати: «Подобається, не подобається – терпи, моя красуня. Треба виконувати. Інакше ніяк (... Нравится, не нравится – терпи, моя красавица...)». Президент Володимир Зеленський відреагував на це стримано: сказав, що Україна справді красуня, «моя» з боку путіна – це перебір, а українська терплячість є виявом мудрості, щоб запобігти ескалації конфлікту. Як наслідок – швидка реакція медіа й в результаті – сторінки календаря на 2025 рік, які вже є свідченням нескореності й рішучої відповіді українців.

Модель чітко демонструє, як мова (слово або фразема) в медіапросторі стає асоціативною основою для мемів, які через медіа закріплюються, стають різноманітними й отримують публічну легітимність, а далі вже мем виконує ідеологічну функцію — консолідація, сатира, пам'ять, ідентичність.

Ці приклади показують системну динаміку: від слова до символічної зброї. Вона має чітку методологічну структуру та приклади з українського (з реальних досліджень) та польського (культурного/дискурсивного) контекстів.

Ці приклади також яскраво ілюструють прецедентну природу мемів. Адже одним із ключових джерел походження інтернет-мему є прецедентні феномени, які становлять культурно значущі одиниці: тексти, імена, події, висловлювання чи образи, добре відомі певній мовній спільноті та активно відтворювані у масовій комунікації. Окрім цього мем як мовленнєвий акт часто ґрунтується на інтертекстуальності: він відсилає до попереднього тексту або ситуації, створюючи ефект розуміння «своїм» адресатом. Саме ця «впізнаваність» і є критерієм прецедентності.

Розглянемо типи прецедентних феноменів, що стають основою мемів:

1. Прецедентні імена – історичні чи сучасні постаті.
- Український приклад: «Путлер» (гібрид слів Путін і Гітлер), що перетворився на потужний мем у контексті російсько-української війни.
- Польський приклад: «Denaturatow» – іронічна номінація російського генерала, що поширювалася у польських медіа (Kwejk.pl).
- Прецедентні події та ситуації – ключові історичні чи політичні моменти.

- Український приклад: «Бавовна» – лексема, яка закріпилася як евфемістичне позначення вибуху на території РФ чи окупованих територіях (Pravda, 2022).
- Польський приклад: мем із висловом «Dziś kijek», поширений президентом А. Дудою, що трансформував народне прислів'я «zamienił stryjek siekierkę na kijek» в іронічний політичний коментар.
- Прецедентні вислови (крила ті фрази) – стали культурні цитати, що набувають нового звучання в мемах.

Приклади: «Russian warship IDI NAH*Y»/Russian warship, go fuck yourself ...» (український контекст) або польські переробки класичних прислів'їв на тлі війни.

Прецедентні тексти/образи – художні твори, карикатури, відомі фотографії.

Мемні колажі зі «Святою Джавеліною» (Кріса Шоу).

Функціональність прецедентності у мемах виявляється на рівні ілокутивності: впізнавання адресатом джерела (прецеденту) надає йому більшої сили, ніж «нейтральний» жарт; перлокутивності: завдяки залученню культурної пам'яті мем провокує не лише сміх, але й співучасть, спільне «переживання» певного феномену.

За своїм механізмом переосмислення прецедентні одиниці не відтворюються буквально, а проходять семантичну «трансформацію» (зміна конотацій, іронізація, компресія змісту).

В умовах російсько-української війни меми часто створюють нові прецедентні одиниці. Так, «Бавовна» або «Чмоня» (сленгова назва для російського командира) з меметичних елементів переходять у публіцистичний і навіть науковий дискурс. Аналогічно в Польщі – меми, що висміюють російську армію чи політику Кремля, стають частиною ширшої європейської інформаційної рамки. Таким чином, інтернет-мем і прецедентний феномен перебувають у симбіотичному зв'язку: мем живе лише тоді, коли він відсилає до відомої культурної «опори», а прецедент, своєю чергою, отримує нове життя у форматі меметичного переосмислення.

Порівняльна таблиця: Прецедентні феномени у мемах (UA vs PL)

Тип прецедентного феномену	Приклад (UA)	Приклад (PL)	Функція у мемі
Прецедентне ім'я	«Путлер» - гібрид «Путін + Гітлер» як символ агресії РФ	«Denaturatow» - карикатурне ім'я російського генерала в польських медіа	Створення образу ворога через іронічну номінацію, деформацію імені; сатиричне дистанціювання
Прецедентна подія/ситуація	«Бавовна» - евфемістична номінація вибуху на території РФ	Мем «Dziś kijek» (Анджей Дуда) – трансформація прислів'я у політичний контекст	Евфемізація, пом'якшення або іронізація трагічної події; політичний коментар через народну мудрість
Прецедентний вислів (крилата фраза)	«Русский военный корабль, иди...» - перетворився на глобальний мем	Польські адаптації прислів'їв («zamienił stryjek siekierkę na kijek» → «długopis i kijek baseballowy»)	Використання відомих цитат/прислів'їв для створення нової іронічної рамки; посилення ілокутивної сили
Прецедентний текст/образ	Мемні колажі зі «Святою Джавеліною»	Карикатури Andrzeja Milewskiego, адаптовані у політичному дискурсі	Візуалізація політичного конфлікту через упізнаваний культурний образ

ВИСНОВКИ

1. Багато досліджень розглядають меми як мультимодальні одиниці, де мовний код (підписи, фраземи, жаргон) взаємодіє з візуалом. В Україні є кілька практичних аналізів мемів у національних і регіональних медіа - зокрема щодо мемів війни і функцій «копінгу» (coping), мобілізації та інформаційної війни.

2. У Польщі є дослідження мультимодального й граматичного аналізу мемів (COVID-, воєнні меми), які фокусуються саме на мовних прийомах: скорочення, мовні ігри, кальки, транслітерація (Kuřaga, Zarzycki).

Пряких академічних статей, що аналізували б виключно *меми + мовні коди* як об'єкт, знайдено мало - натомість *Wprost/Ukraina* фігурує у журналістському й архівному матеріалі як платформа, яка транслює/адаптує українські меми для польської аудиторії.

3. У світлі студій прагмалінгвістики мем можна розглядати як мультимодальний мовленнєвий акт, де текст + зображення утворюють єдність. Тут завжди діють дві ключові фази: ілокутивна – намір висловлювання (критика, висміювання, солідаризація, заклик до дії), перлокутивна – наслідки у свідомості й поведінці адресата (сміх, підтримка, зневага до опонента, підсилення ідентичності). Ілокуція у мемах часто містить у собі модальні форми, імперативи, іронію, наприклад: „Generał Denaturov ogłasza ofenzywę”, що граматично звучить як команда або анонс, але її реальний намір — висміяти, показати неадекватність. Перлокуція - це вже наслідок цього: аудиторія реагує через сміх, поділ у групах, публікації, обговорення, але також може змінити ставлення (наприклад, ставитися до повідомлень рф з більшою критичністю або сумнівом).

Підводячи підсумки, слід зазначити, що тема – багатовимірна. В одній розвідці неможливо охопити усіх аспектів. Вважаємо за доцільне у майбутньому більше уваги приділити вивченню ілокутивної та перлокутивної сили мемів у міжкультурному просторі, а також ролі перекладу й адаптації при трансляції мемів.

ДОДАТОК 1

Репрезентативні приклади

1. Kwejk — пост „Denaturatow” (галерея мемів / одна з записаних картинок)

- сторінка з конкретним постом/мемом (типовий агрегатор польських мемів). (https://kwejk.pl/obrazek/3881520/denaturatow.html?utm_source)

2. Imgflip — шаблон „General Denaturov” (blank template для підписів)

- показує, що шаблон став «народним»: користувачі роблять варіанти підписів на одному і тому ж зображенні. Корисно

для збирання варіантів підписів/паментарів. https://imgflip.com/memetemplate/374215263/General-Denaturov?utm_source

3. Demotyworthy.pl - сторінки з тегом denaturov - ще один великий польський агрегатор мемів/демотиваторів; містить кілька популярних варіантів мему та реакцій користувачів. https://m.demotyworthy.pl/tag/denaturov?utm_source

4. Memsekcja/tag „Viktor Denaturov” - колекція мемів - сторінка з підбіркою мемів, де „Denaturov” прямо маркований як ім’я/персонаж; https://memsekcja.pl/tag/viktor-denaturov?utm_source

5. Paczaizm/„Memy Generał Denaturov” - підбірка - ще один агрегатор із серією картинок „Generał Denaturov”; https://paczaizm.pl/memy/general-denaturov/?utm_source

6. GoingApp / стаття „Denaturov i Kacov, czyli rosyjscy generałowie jako memy”

- короткий матеріал, що пояснює феномен: як декілька вигаданих чи напів-реальних генералів стали мемами. Тут з’являється ще один персонаж - Generał Касов, прізвище якого також має дуже прозору семантику - (кас - пол., сленг., - тяжке похмілля). Увесь цикл мемів стилізовано під популярний молодіжний канадський серіал Chłopaki z Baraków (Trailer Park Boys), звідки й похідний піпис мемів - „Rosjanie z baraków”, https://goingapp.pl/more/denaturov-i-kacov/?utm_source, Rosjanie z baraków// Denaturov vs Ricky - Chłopaki z baraków w wersji rosyjskiej <https://www.youtube.com/watch?v=TUPi9wrPtlc>

7. Joemonster — сатиричний текст/карикатури „Najazd Rosji... relacja generała Denaturova” - платформа дає не лише вже відомий мем Денатуратова, а й розширює повноцінною сатирою (приклади гумористичного оповідання/карикатури, де ім’я використане як пародійний персонаж. https://joemonster.org/art/63553?utm_source

8. Прес-релізи/локальні інформаційні матеріали, що пояснюють походження образу (зв’язок із реальними фігурами, напр. з Віктором Золотовим або шойгу)

- журналістські замітки, які згадують, що образ „Denaturov” іноді асоціювали з реальною фігурою (наприклад, Віктором Золотовим) або є пря-

моюсатируюнаросійськевійськово-адміністративнекерівництво.https://nj24.pl/general-denaturov-kim-jest-rosyjski-krol-memow/?utm_source

Українські дослідження (прямий аналіз мемів у медіа)

- «Висвітлення інтернет-мемів російсько-української війни у регіональних та всеукраїнських медіа» - стаття/аналітичний матеріал (2024) (аналіз того, як медіа (різних рівнів) висвітлювали мему, приклад - мем «літакопад».

https://www.researchgate.net/publication/388551670_Visvitlenna_internet-memiv_rosijsko-ukrainskoi_vijni_u_regionalnih_ta_vseukrainskih_media_na_prikлади_memiv_pro_litakopad_zs_rf

- «Інтернет-меми як інструмент інформаційної війни» — К. Сізова [14]

(класифікація мемів за функціями (між іншим — пропаганда, мобілізація, копінг). Проведено аналіз мемів у національних медіа.

1. «Історії, з якими ми виживаємо: когнітивне дослідження мемів війни» - I. Bondarenko [18]

(когнітивно-психологічний аналіз меметичних стратегій як наративів виживання (мова + образ).

2. Проєкт Ореста Семотюка (PAŃSTWOWA AKADEMIA NAUK / NCN POLONEZ BIS) - «Сміх під час війни — російська агресія в Україні у політичних карикатурах і мемах»

- Опис: великий корпус (карикатури + меми) - міждисциплінарний проєкт,збір і аналіз матеріалів;(стаття-огляд/інтерв'ю: URL<https://culture.pl/ua/stattia/orest-semotyuk-64-krayiny-6000-karykatur-i-4000-memiv>

Польські дослідження (мовні коди мемів у польських/міжнародних медіа)

1. Wojciech Kułaga - Obraz pierwszego miesiąca wojny w Ukrainie w memach (2022)

(дослідження польських мемів про Україну у перший місяць війни; дає методологію збору корпусу і контент-аналізу. [27]

2. Статті/аналітики про «меми як зброю» / гумор у війні - праці на ResearchGate та журнальних платформах (аналітика польських і міжнародних прикладів мемів як інструменту дискурсу). [25, 26,28, 31,41]

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронцова О. «Не «паляницею» єдиною: перелік слів, які допоможуть виявити ворога», URL <https://glavcom.ua/country/society/ne-palyaniceyu-jedinoyu-perelik-sliv-yaki-dopomozhut-viyaviti-voroga-831577.html>
2. Запорожець О., Белоусова Н., ВЕРБАЛЬНІ ІНТЕРНЕТ-МЕМИ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ// ВІСНИК Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2022. – С. 20-24.
3. «Зрада-перемога»- пастка ворожої пропаганди, URL <https://ukr.radio/news.html?newsID=101327>
4. Канарська А. «Орест Семотюк: «64 країни, 6000 карикатур і 4000 мемів», URL <https://culture.pl/ua/stattia/orest-semotyuk-64-krayiny-6000-karykatur-i-4000-memiv>
5. Киселюк Н., Губіна А., Мартинюк А. Лінгвотоксичність неологізмів у сучасних реаліях засобів масової інформації // Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки», Вип. 1, 2022. – С.232-239.
6. Колоїз Ж. В. Проект українського «Словника прецедентних феноменів». Філологічні студії, 2017. Вип. 16. С. 139–160
7. Котубей-Геруцька О. «Сечі немає терпіти борошна»: як російські іпсошники ламають зуби об українську мову, URL <https://suspilne.media/culture/307988-seci-nemae-terpiti-borosna-ak-rosijski-ipsosniki-lamaut-zubi-ob-ukrainsku-movu/>
8. Меметика у війні: як мемі стають зброєю URL [URL https://pressassociation.org.ua/ua/memetika-u-vijni-yak-memi-stayut-zbro%D1%94yu/](https://pressassociation.org.ua/ua/memetika-u-vijni-yak-memi-stayut-zbro%D1%94yu/)
9. Поліщук О., Слюсар М., Інтернет-мем і його гедоністична функція... 2020. (URL https://eprints.zu.edu.ua/32191/1/9.pdf?utm_source
10. Почепцов Г. Когнітивний та інформаційний захист масової свідомості// URL <https://detector.media/infospace/article/243070/2025-07-31-kognityvnyy-ta-informatsyny-zakhyst-masovoi-svidomosti/>
11. Родигін К. М., Сивак Р. І., Висвітлення інтернет-мемів російсько-української війни у регіональних та всеукраїнських медіа (на прикладі мемів про «ЛІТАКОПАД» ЗС РФ)// PUBLIC NETWORKS AND COMMUNICATIONS. 2024. – С. 48-55.
12. Смола Л., Мем як інструмент інформаційної війни//ВІСНИК Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2019. – С. 91 – 95.
13. Спалек М. Скажи «паляниця». 15 мемів, що з'явилися у час великої війни, URL <https://ms.detector.media/trendi/post/31240/2023-02-23-skazhy-palyanytsya-15-memiv-shcho-zyavylsya-u-chas-velykoi-viyny/>
14. Сізова, К. Хміль-Чуприна В. , Воробйов А. «Інтернет-меми як інструмент інформаційної війни» // Український інформаційний простір. № 13. – С. 91-108.

15. Сюта Г. М. Прецедентні висловлення в українській політичній риторії. *Культура слова*. 2019. № 90. С. 120–131.
16. Файчук, Т., Мирошніченко, І., Вакулич, М., Фігол, Н., та Стогній, І. (2023). Військові меми: мовні трансформації після російського вторгнення в Україну. *Amazonia Investiga*, 12 (71), 263–270.
17. Храбан Т. Прагматичний аспект функціонування інтернет-мемів під час російсько-українського конфлікту. 2018. (URL https://www.aphn-journal.in.ua/archive/20_2018/part_3/17.pdf?utm_source)
18. Bondarenko, I. (2024) – Stories We Survive By: Cognitive Study of War Memes URL <https://journals.openedition.org/ilcea/19721>
19. Bondarenko, I. (2023). Black humour in Ukrainian war memes: cognitive issues. URL <https://europeanjournalofhumour.org/ejhr/article/view/932>
20. Bujalski P. Russkij wojennyj korabl, idi nachuj... URL <https://obywatele.news/russkij-wojennyj-korabl-idi-nachuj/>
21. Burkacka I. «Język memów internetowych». URL <https://publikacje.pan.pl/Content/120186/PDF/2020-01-POLS-17-Burkacka.pdf>
22. Dołęga, P. (2021). Memy na języku polskim. Opis specyfiki i próba klasyfikacji. URL https://repozytorium.ur.edu.pl/items/7538ddfb-80ef-4121-bca7-a69e46d1bd05?utm_source
23. Halliday M. A. K., *Language as social semiotic: The social interpretation of language and meaning*. London: Edward Arnold, 1978.
24. Jakosz M. Memy internetowe jako nowoczesne formy komunikacji multimodalnej i nośniki pamięci zbiorowej. Marta Wójcicka (2020): Mem internetowy jako multimodalny gatunek pamięci zbiorowej URL https://bibliotekanauki.pl/articles/2096094?utm_source
25. Jewitt C. Multimodal Methods for Researching Digital Technologies In: Price, S., Jewitt, C. & Brown, B. (eds.) *The Sage Handbook of Digital Technology Research*, London: Sage, 2013.
26. Karczewska M. „Humor w memach internetowych związanych z pandemią koronawirusa” URL https://ingremium.pl/index.php/IG/article/view/393?utm_source
27. Kasprówicz, D. & Czepiec-Veltzé, K. (2020). Badania nad memami internetowymi i wyzwania metodologiczne. URL https://rep.up.krakow.pl/xmlui/bitstream/handle/11716/9895/AF305--01--Badania-nad-memami--Kasprówicz--Veltzé.pdf?isAllowed=y&sequence=1&utm_source
28. Koza, M. (2015). Czy znasz ten mem? Pragmatyka i polityka internetowych wspólnot interpretacyjnych. (PDF). URL https://rcin.org.pl/Content/62462/WA248_80912_P-I-2524_koza-czy_o.pdf?utm_source

29. Kułaga W., Czepiec-Veltzé K., Obraz pierwszego miesiąca wojny w Ukrainie w memach// MEDIA I SPOŁECZŃSTWO, № 14/2022. – S. 82-100.

30. Majdzińska, A. (2014). Kreatywność w memie internetowym. In K. Burska & B. Cieśla (Eds.), *Kreatywność językowa w komunikowaniu (się)*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. URL: <https://doi.org/10.18778/7969-405-1.12>

31. Majdzińska-Koczorowicz, A. (2023). Pro-Ukrainian Memes Against 2022 Russian Invasion. A Cognitive Linguistics Perspective. *Linguistica Silesiana / Studies in Languages and Literature*. URL: https://journals.umcs.pl/lsmll/article/view/14949?utm_source

32. Milner, R. M. (2012). *The World Made Meme: Discourse and Identity in Participatory Media*. University of Kansas

33. Myszkowska W. Ukraiński front memowy na wojnie informacyjnej. URL https://demagog.org.pl/analizy_i_raporty/ukraiński-front-memowy-na-wojnie-informacyjnej-cz-2/?utm_source

34. Nowak J. Memy internetowe: teksty (cyfrowej) kultury językiem krytyki społecznej, [w:] *Współczesne media. Język mediów*, Hofman I., Kępa-Figura D. (red.), Wydawnictwo UMCS, Lublin, 2013.

35. Opryszek Sz. Sztuka robienia memów. Jak Ukraina skutecznie rozbraja Rosję... kpina - URL https://oko.press/sztuka-robienia-memow-jak-ukraina-skutecznie-rozbraja-rosje-kpina?utm_source

36. Ostanina-Olszewska, J., & Majdzińska-Koczorowicz, A. A Cognitive Linguistics approach to internet memes on selected Polish internet sites. (paper/PDF). *Academia* — URL https://www.researchgate.net/publication/338587986_A_Cognitive_Linguistics_approach_to_internet_memes_on_selected_Polish_internet_sites

37. Pstrągowski Przemek. Ukraina – filmiki, virale i akcje hakerskie, które stały się symbolami walki. URL <https://goingapp.pl/more/ukraina-filmiki-virale-symbole-walki/>

38. Pstrągowski Przemek. Denaturov i Kacov, czyli rosyjscy generałowie jak Chłopaki z Baraków. URL <https://goingapp.pl/more/denaturov-i-kacov/>

39. «Russkij wojennyj korabl, idi na chuj». Dosadna odpowiedź ukraińskich bohaterów rosyjskim faszystom. URL <https://niezalezna.pl/swiat/konflikty/russkij-wojennyj-korabl-idi-na-chuj-dosadna-odpowiedz-ukrainskich-bohaterow-rosyjskim-faszystom/431479>

40. Sieńko M. [2009], *Demotywatory. Graficzne makra w komunikacji i kulturze*, [w:] *Komunikowanie (się) w mediach elektronicznych. Język, edukacja, retoryka*, Filiciak M., Ptaszek G. (red.), Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa

41. Skowronek K. „Dyskursy medialne oraz ich parametry. Wybrane zagadnienia mediolingwistyczne”- URL https://www.researchgate.net/publication/385870589_Dyskursy_medialne_oraz_ich_parametry_Wybrane_zagadnienia_mediolingwistyczne

42. Skowronek K., Rutkowski M. „Media i nazwy: Z zagadnień onomastyki medialnej”- Wydawn. LEXIS, 2004.

43. Spencer J. Wojna w Ukrainie: Memy też są bronią | Tygodnik Powszechny

44. URL https://www.tygodnikpowszechny.pl/wojna-w-ukrainie-memy-tez-sa-bronia-174502?utm_source

45. Trendowicz M., Wulgaryzmy w komunikowaniu i przestrzeni publicznej (na przykładzie frazy РУССКИЙ ВОЕННЫЙ КОРАБЛЬ, ИДИ...) // PRZEGLĄD RUSYCYSTYCZNY, 2023, nr 3 (183). – С.152-164.

46. Wojciechowski Patryk. Wojna, Ukraina i memy, czyli osvajanie strachu. URL <https://goingapp.pl/more/wojna-ukraina-i-memy-czyli-oswajanie-strachu/>

47. Myszowska W. Ukraiński front memowy na wojnie informacyjnej. URL https://demagog.org.pl/analizy_i_raporty/ukraiński-front-memowy-na-wojnie-informacyjnej-cz-1/

48. Wójcicka Marta, Gatunek pamięci zbiorowej. Rekonesans, 2019// „Stylistyka” XXVIII, s. 81-92.

49. Wójcicka M., Memy internetowe jako nośniki pamięci zbiorowej, [w:] Popkulturowe formy pamięci, red. Sławomir Buryła, Lidia Gąsowska, Danuta Ossowska, Warszawa, 2018. - S. 159-172.

50. Wójcicka M. Mem internetowy jako multimodalny gatunek pamięci zbiorowej URL https://www.researchgate.net/publication/357543514_Marta_Wojcicka_Mem_internetowy_jako_multimodalny_gatunek_pamieci_zbiorowej_Wydawnictwo_Uniwersytetu_Marii_Curie-Sklodowskiej_Lublin_2019_ss_203

51. Zarzycki, Ł., & Świątek, A. (2021). Multimodal and Critical Discourse Analysis of Popular Coronavirus Memes in the Polish Media. URL https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_53052_17313317_2022_22?utm_source

ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА MEMІВ

1. Kwejk. (n.d.). Denaturatow [Meme]. Kwejk. Retrieved DATE, from URL:

2. KonferencjiWywiady. (2022, March 16). Gen. Denaturor vs Terlecki [Demotivator / Meme]. Demotywatory. Retrieved DATE, from URL: <https://demotywatory.pl/5125858/Byle-do-piatku>

3. FlashbackFM. (2022, March 13). Generał Denaturor wyjaśnia, dlaczego nie czyta książek [Demotivator / Meme]. Demotywatory. Retrieved DATE, from URL:

4. Paczaizm. (n.d.). Memy Generał Denaturor [Meme collection]. Paczaizm. Retrieved DATE, from URL:

5. Paczaizm. (n.d.). Wcale mnie nie jebło, słaby ten bimber generale Denaturov [Meme]. Paczaizm. Retrieved DATE, from URL: <https://paczaizm.pl/wcale-mnie-nie-jeblo-slaby-ten-bimber-generale-denaturov-zawiesil-sie>

6. Paczaizm. (n.d.). Generał Denaturov cały w odznakach (przeróbka) [Meme]. Paczaizm. Retrieved DATE, from URL: <https://paczaizm.pl/general-denaturov-caly-w-odznakach-przerobka>

7. Imgflip. (ca. 4 years ago). General Denaturov - meme template [Template image]. Imgflip. Retrieved DATE, from URL: <https://imgflip.com/memetemplate/374473383/General-Denaturov>

8. Imgflip. (ca. 4 years ago). General Denaturov [Meme]. Imgflip. Retrieved DATE, from URL:

9. Duda, A. [@AndrzejDuda]. (2025, Aug 7). Padłem... [Post]. X. Retrieved DATE, from URL: // <https://www.wprost.pl/kraj/12093733/andrzej-duda-nie-wytrzymal-dlugopis-i-kijek-rozbawily-go-do-lez-padlem.html>

10. Demotywatory. (n.d.). Denaturov i Kacov [Meme]. Demotywatory. Retrieved DATE, from URL: <https://demotywatory.pl/5123295/Denaturov-Kacov>

11. Denaturov vs Ricky v3 - Trzeba wstawiać rano [https://www.youtube.com/watch?v=o2M8FJJndOg&ab_channel=xDDD; Denaturov vs Ricky - Chłopaki z baraków w wersji rosyjskiej. URL: https://www.youtube.com/watch?v=TUPi9wrPtIc&ab_channel=xDDD

12. Najazd Rosji na Ukrainę: relacja generała Denaturova URL: https://joemonster.org/art/63553?utm_source

13. Joe Monster, URL: https://joemonster.org/art/63553?utm_source=chatgpt.com#:~:text=Mija%20miesi%C4%85c%2C%20ogl%C4%85dasz%20z%C5%82ote%20pier%C5%9Bcienie%20kupione%20za%20czo%C5%82g%20od%20cygan%C3%B3w

14. Проект «Абетка російської пропаганди» URL: https://spa.ukma.edu.ua/analytics/abetka-rosiyskoi-propahandy/?utm_source

15. “Бавовна” та “Бавовнятко”: як з’явилися легендарні меми про вибухи у Пociї. URL: https://tsn.ua/exclusive/bavovna-ta-bavovnyatko-yak-z-yavilis-legendarni-memi-pro-vibuhi-u-rosiyi-2564493.html?utm_source

REFERENCES

1. Vorontsova O. “Not a single “palyaniceyu”: a list of words that will help identify the enemy”, URL <https://glavcom.ua/country/society/ne-palyaniceyu-jedinoyu-perelik-sliv-yaki-dopomozhut-viyaviti-voroga-831577.html>

2. Zaporozhets O., Belousova N., VERBAL INTERNET MEMES DURING THE FULL-SCALE WAR OF THE RUSSIAN FEDERATION AGAINST

UKRAINE// BULLETIN OF THE Taras Shevchenko National University of Kyiv, 2022. – P. 20-24.

3. “Treason-Victory” - a trap of hostile propaganda, URL <https://ukr.radio/news.html?newsID=101327>

4. Kanarska A. “Orest Semotyuk: “64 countries, 6000 caricatures and 4000 memes”, URL <https://culture.pl/ua/stattia/orrest-semotyuk-64-krayiny-6000-karykatur-i-4000-memiv>

5. Kyselyuk N., Gubina A., Martynyuk A. Linguotoxicity of neologisms in modern realities of mass media // Academic Studies. Series “Humanities”, Vol. 1, 2022. – P.232-239.

6. Koloiz Zh. V. Project of the Ukrainian “Dictionary of Precedent Phenomena”. Philological Studies, 2017. Vol. 16. P. 139–160

7. Kotubey-Herutska O. “There is no urine to endure flour”: how Russian ipsosniki break their teeth about the Ukrainian language, URL <https://suspilne.media/culture/307988-seci-nemae-terpiti-borosna-ak-rosijski-ipsosniki-lamaut-zubi-ob-ukrainsku-movu/>

8. Memetics in war: how memes become weapons URL [URL https://pressassociation.org.ua/ua/memetika-u-vijni-yak-memi-stayut-zbro%D1%94yu/](https://pressassociation.org.ua/ua/memetika-u-vijni-yak-memi-stayut-zbro%D1%94yu/)

9. Polishchuk O., Slyusar M., Internet meme and its hedonistic function... 2020. (URL https://eprints.zu.edu.ua/32191/1/9.pdf?utm_source

10. Pocheptsov G. Cognitive and information protection of mass consciousness// URL <https://detector.media/infospace/article/243070/2025-07-31-kognityvnyy-ta-informatsyny-zakhyst-masovoi-svidomosti/>

11. Rodygin K. M., Syvak R. I., Coverage of Internet memes of the Russian-Ukrainian war in regional and all-Ukrainian media (on the example of memes about the “AIRPLANE” of the Russian Armed Forces)// PUBLIC NETWORKS AND COMMUNICATIONS. 2024. – P. 48-55.

12. Smola L., Meme as a tool of information warfare//BULLETIN of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, 2019. – P. 91 – 95.

13. Spalek M. Say “palyanitsa”. 15 memes that appeared during the great war, URL <https://ms.detector.media/trendi/post/31240/2023-02-23-skazhy-palyanytsya-15-memiv-shcho-zyavlyysya-u-chas-velykoi-viyny/>

14. Sizova, K. Khmil-Chupryna V., Vorobyov A. “Internet memes as a tool of information warfare” // Ukrainian information space. No. 13. – P. 91-108.

15. Syuta G. M. Precedent statements in Ukrainian political rhetoric. Culture of the word. 2019. No. 90. P. 120–131.

16. Faychuk, T., Myroshnychenko, I., Vakulych, M., Figol, N., and Stogniy, I. (2023). Military memes: linguistic transformations after the Russian invasion of Ukraine. Amazonia Investiga , 12 (71), 263–270.

-
17. Hraban T. Pragmatic aspect of the functioning of Internet memes during the Russian-Ukrainian conflict. 2018. URL https://www.aphn-journal.in.ua/archive/20_2018/part_3/17.pdf?utm_source
18. Bondarenko, I. (2024) – Stories We Survive By: Cognitive Study of War Memes URL <https://journals.openedition.org/ilcea/19721>
19. Bondarenko, I. (2023). Black humour in Ukrainian war memes: cognitive issues. URL <https://europeanjournalofhumour.org/ejhr/article/view/932>
20. Bujalski P. Russkij wojennyj korabl, idi nachuj... URL <https://obywatele.news/russkij-wojennyj-korabl-idi-nachuj/>
21. Burkacka I. «Język memów internetowych». URL <https://publikacje.pan.pl/Content/120186/PDF/2020-01-POLS-17-Burkacka.pdf>
22. Dołęga, P. (2021). Memy na języku polskim. Opis specyfiki i próba klasyfikacji. URL https://repozytorium.ur.edu.pl/items/7538ddfb-80ef-4121-bca7-a69e46d1bd05?utm_source
23. Halliday M. A. K., Language as social semiotic: The social interpretation of language and meaning. London: Edward Arnold, 1978.
24. Jakosz M. Memy internetowe jako nowoczesne formy komunikacji multimodalnej i nośniki pamięci zbiorowej. Marta Wójcicka (2020): Mem internetowy jako multimodalny gatunek pamięci zbiorowej URL https://bibliotekanauki.pl/articles/2096094?utm_source
25. Jewitt C. Multimodal Methods for Researching Digital Technologies In: Price, S., Jewitt, C. & Brown, B. (eds.) The Sage Handbook of Digital Technology Research, London: Sage, 2013.
26. Karczewska M. „Humor w memach internetowych związanych z pandemią koronawirusa” URL https://ingremium.pl/index.php/IG/article/view/393?utm_source
27. Kasprowicz, D. & Czepiec-Veltzé, K. (2020). Badania nad memami internetowymi i wyzwania metodologiczne. URL https://rep.up.krakow.pl/xmlui/bitstream/handle/11716/9895/AF305--01--Badania-nad-memami--Kasprowicz--Veltze.pdf?isAllowed=y&sequence=1&utm_source
28. Koza, M. (2015). Czy znasz ten mem? Pragmatyka i polityka internetowych wspólnot interpretacyjnych. (PDF). URL https://rcin.org.pl/Content/62462/WA248_80912_P-I-2524_koza-czy_o.pdf?utm_source
29. Kułaga W., Czepiec-Veltzé K., Obraz pierwszego miesiąca wojny w Ukrainie w memach// MEDIA I SPOŁECZYSTWO, № 14/2022. – S. 82-100.
30. Majdzińska, A. (2014). Kreatywność w memie internetowym. In K. Burska & B. Cieśla (Eds.), Kreatywność językowa w komunikowaniu (się). Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. URL: <https://doi.org/10.18778/7969-405-1.12>

31. Majdzińska-Koczorowicz, A. (2023). Pro-Ukrainian Memes Against 2022 Russian Invasion. A Cognitive Linguistics Perspective. *Linguistica Silesiana / Studies in Languages and Literature*. URL: https://journals.umcs.pl/lsmll/article/view/14949?utm_source

32. Milner, R. M. (2012). *The World Made Meme: Discourse and Identity in Participatory Media*. University of Kansas

33. Myszowska W. Ukraiński front memowy na wojnie informacyjnej. URL https://demagog.org.pl/analizy_i_raporty/ukraiński-front-memowy-na-wojnie-informacyjnej-cz-2/?utm_source

34. Nowak J. Memy internetowe: teksty (cyfrowej) kultury językiem krytyki społecznej, [w:] *Współczesne media. Język mediów*, Hofman I., Kępa-Figura D. (red.), Wydawnictwo UMCS, Lublin, 2013.

35. Opryszek Sz. Sztuka robienia memów. Jak Ukraina skutecznie rozbraja Rosję... kpina - URL https://oko.press/sztuka-robienia-memow-jak-ukraina-skutecznie-rozbraja-rosje-kpina?utm_source

36. Ostanina-Olszewska, J., & Majdzińska-Koczorowicz, A. A Cognitive Linguistics approach to internet memes on selected Polish internet sites. (paper/PDF). *Academia* — URL https://www.researchgate.net/publication/338587986_A_Cognitive_Linguistics_approach_to_internet_memes_on_selected_Polish_internet_sites

37. Pstrongowski Przemek. Ukraina – filmiki, virale i akcje hakerskie, które stały się symbolami walki. URL <https://goingapp.pl/more/ukraina-filmiki-virale-symbole-walki/>

38. Pstrongowski Przemek. Denaturov i Kacov, czyli rosyjscy generałowie jak Chłopaki z Baraków. URL <https://goingapp.pl/more/denaturov-i-kacov/>

39. „Russkij wojennyj korabl, idi na chuj”. Dosadna odpowiedź ukraińskich bohaterów rosyjskim faszystom. URL <https://niezalezna.pl/swiat/konflikty/russkij-wojennyj-korabl-idi-na-chuj-dosadna-odpowiedz-ukraińskich-bohaterow-rosyjskim-faszystom/431479>

40. Sieńko M. [2009], *Demotywatory. Graficzne makra w komunikacji i kulturze*, [w:] *Komunikowanie (się) w mediach elektronicznych. Język, edukacja, retoryka*, Filiciak M., Ptaszek G. (red.), Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa

41. Skowronek K. „Dyskursy medialne oraz ich parametry. Wybrane zagadnienia mediolingwistyczne”- URL https://www.researchgate.net/publication/385870589_Dyskursy_medialne_oraz_ich_parametry_Wybrane_zagadnienia_mediolingwistyczne

42. Skowronek K., Rutkowski M. „Media i nazwy: Z zagadnień onomastyki medialnej”- Wydawn. LEXIS, 2004.

43. Spencer J. Wojna w Ukrainie: Memy też są bronią | Tygodnik Powszechny
44. URL https://www.tygodnikpowszechny.pl/wojna-w-ukrainie-memy-tez-sa-bronia-174502?utm_source
45. Trendowicz M., Wulgaryzmy w komunikowaniu i przestrzeni publicznej (na przykładzie frazy РУССКИЙ ВОЕННЫЙ КОРАБЛЬ, ИДИ...) // PRZEGLĄD RUSYCYSTYCZNY, 2023, nr 3 (183). – C.152-164.
46. Wojciechowski Patryk. Wojna, Ukraina i memy, czyli osvajanie strachu. URL <https://goingapp.pl/more/wojna-ukraina-i-memy-czyli-oswajanie-strachu/>
47. Myszkowska W. Ukraiński front memowy na wojnie informacyjnej. URL https://demagog.org.pl/analizy_i_raporty/ukraiński-front-memowy-na-wojnie-informacyjnej-cz-1/
48. Wójcicka Marta, Gatunek pamięci zbiorowej. Rekonesans, 2019// „Stylistyka” XXVIII, s. 81-92.
49. Wójcicka M., Memy internetowe jako nośniki pamięci zbiorowej, [w:] Popkulturowe formy pamięci, red. Sławomir Buryła, Lidia Gąsowska, Danuta Ossowska, Warszawa, 2018. - S. 159-172.
50. Wójcicka M. Mem internetowy jako multimodalny gatunek pamięci zbiorowej URL https://www.researchgate.net/publication/357543514_Marta_Wojcicka_Mem_internetowy_jako_multimodalny_gatunek_pamieci_zbiorowej_Wydawnictwo_Uniwersytetu_Marii_Curie-Sklodowskiej_Lublin_2019_ss_203
51. Zarzycki, Ł., & Świątek, A. (2021). Multimodal and Critical Discourse Analysis of Popular Coronavirus Memes in the Polish Media. URL https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_53052_17313317_2022_22?utm_source

MEME SOURCE BASE

1. Kwejk. (n.d.). Denaturatow [Meme]. Kwejk. Retrieved DATE, from URL: <https://kwejk.pl/obrazek/3881520/denaturatow.html>
2. KonferencjiWywiady. (2022, March 16). Gen. Denaturov vs Terlecki [Demotivator / Meme]. Demotywatory. Retrieved DATE, from URL: <https://demotywatory.pl/5125858/Byle-do-piatku>
3. FlashbackFM. (2022, March 13). Generał Denaturov wyjaśnia, dlaczego nie czyta książek [Demotivator / Meme]. Demotywatory. Retrieved DATE, from URL: <https://demotywatory.pl/5125169/General-Denaturov-wyjasnia-dlaczego-nie-czyta-ksiazek>
4. Paczaizm. (n.d.). Memy Generał Denaturov [Meme collection]. Paczaizm. Retrieved DATE, from URL: <https://paczaizm.pl/memy/general-denaturov/>

5. Paczaizm. (n.d.). Wcale mnie nie jebło, słaby ten bimber generale Denaturov [Meme]. Paczaizm. Retrieved DATE, from URL: <https://paczaizm.pl/wcale-mnie-nie-jeblo-slabby-ten-bimber-generale-denaturov-zawiesil-sie>

6. Paczaizm. (n.d.). Generał Denaturov cały w odznakach (przeróbka) [Meme]. Paczaizm. Retrieved DATE, from URL: <https://paczaizm.pl/general-denaturov-caly-w-odznakach-przerobka>

7. Imgflip. (ca. 4 years ago). General Denaturov - meme template [Template image]. Imgflip. Retrieved DATE, from URL: <https://imgflip.com/memetemplate/374473383/General-Denaturov>

8. Imgflip. (ca. 4 years ago). General Denaturov [Meme]. Imgflip. Retrieved DATE, from URL: <https://imgflip.com/i/68jiii>

9. Duda, A. [@AndrzejDuda]. (2025, Aug 7). Padłem... [Post]. X. Retrieved DATE, from URL: <https://x.com/AndrzejDuda/status/1953522910901002731//https://www.wprost.pl/kraj/12093733/andrzej-duda-nie-wytrzymal-dlugopis-i-kijek-rozbawily-go-do-lez-padlem.html>

10. Demotywatory. (n.d.). Denaturov i Kacov [Meme]. Demotywatory. Retrieved DATE, from URL: <https://demotywatory.pl/5123295/Denturov-Kacov>

11. Denaturov vs Ricky v3 - Trzeba wstawać rano [https://www.youtube.com/watch?v=o2M8FJJndOg&ab_channel=xDDD; Denaturov vs Ricky - Chłopaki z baraków w wersji rosyjskiej. URL: https://www.youtube.com/watch?v=TUPi9wrPtlc&ab_channel=xDDD

12. Najazd Rosji na Ukrainę: relacja generała Denaturova URL: https://joemonster.org/art/63553?utm_source

13. Joe Monster, URL: https://joemonster.org/art/63553?utm_source=chatgpt.com#:~:text=Mija%20miesi%C4%85c%2C%20ogl%C4%85dasz%20z%C5%82ote%20pier%C5%9Bcienie%20kupione%20za%20czo%C5%82g%20od%20cygan%C3%B3w

14. roject “The Alphabet of Russian Propaganda” URL: https://spa.ukma.edu.ua/analytics/abetka-rosiyskoi-propahandy/?utm_source

15. “Bavovna” and “Bavovnyatko”: how legendary memes about explosions appeared in Russia. URL: https://tsn.ua/exclusive/bavovna-ta-bavovnyatko-yak-z-yavilis-legendarni-memi-pro-vibuhi-u-rosiyi-2564493.html?utm_source